

Ahlaki Çözölme Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Ahlaki Çözölme Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=16326>

Özet

Ahlaki Çözölme Ölçeği, bireylerin etik olmayan davranışları haklı kılmak veya hafifletmek için kullandıkları bilişsel mekanizmaları ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir psikometrik araçtır. Bu ölçek, Erba ve Perçin-Ahin (2017) tarafından Türkçe geçerleme çalışması yapılarak Türk kültürüne uyarlanmıştır. Uyarlama çalışması sonucunda ölçeğin yedi maddeden oluşan tek faktörlü bir yapıya sergilediği tespit edilmiştir. Ölçek, özellikle bireyin çevreye uyumu bağlamında ahlaki çözölme eylemlerini değerlendirmek için kullanılmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Ahlaki Çözölme, Moral Disengagement, Uyarlama, Geçerlik, Güvenirlik, Kişi Çevre Uyumu

Yazarlar

Emre Erba, Nida Perçin-Ahin

Amaç

Ölçeğin temel amacı, bireylerin ahlaki standartları geçici olarak devre dışı bırakarak etik davranış veya zararlı davranışlarda bulunmalarını sağlayan bilişsel süreçleri, yani **ahlaki çözölme** mekanizmalarını tespit etmektir. Türkiye bağlamındaki uyarlama çalışmasında, ölçeğin geçerlik ve güvenirlik kanıtlarını sunmanın yanı sıra, ahlaki çözölme eylemlerinin **kişi çevre uyumu** ile olan ilişkisini incelemek amaçlanmıştır. Bu sayede, örgütsel veya sosyal çevrelerdeki etik davranışları altında yatan psikolojik süreçlerin anlaşılmasına katkı sağlamak hedeflenmiştir.

Yapı (Konstrukt)

Ölçek, **Ahlaki Çözölme** (Moral Disengagement) yapısını ölçmektedir. Bu yapı, Albert Bandura tarafından sosyal bilişsel teori çerçevesinde ortaya atılmıştır ve bireylerin normalde vicdanlarını harekete geçirecek olan davranışları, bilişsel yeniden yapılandırma yoluyla ahlaki denetimden kurtarmaları ifade eder. Ahlaki çözölme, genellikle sekiz ana mekanizma aracılığıyla gerçekleşir (örneğin, ahlaki gerekçelendirme, sonuçları çarpıtılması, mağduru suçlama). Türkçe uyarlaması yapılan bu ölçek, bu mekanizmaları genel bir eylem olarak varlıklarını tek bir faktör altında değerlendirmektedir.

Geçerlik

Ölçeğin geçerlik çalışmaları, tekrarlanan **faktör analizi** yöntemleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Yapılan analizler sonucunda ölçeğin orijinal yapıya benzer olarak **tek faktörlü** bir yapıya korunduğu gözlemlenmiştir. Bu tek faktörlü yapı, toplam varyansın %43,6'sını

açıklamaktadır, bu da ölçeğin ölçmeyi amaçladığı yapıyı yeterli düzeyde temsil ettiğini göstermektedir. Ayrıca, ölçeğin yapısının **kişisel çevre uyumu** gibi ilgili psikolojik yapılarla beklenen yön ve düzeyde ilişkiler göstermesi, yapı geçerliğine ek kanıt sağlamıştır.

Güvenirlik

Ahlaki Çözölme Ölçeği'nin güvenilirlik analizleri, iç tutarlılık katsayısı olan Cronbach's Alfa kullanılarak değerlendirilmiştir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı **0,778** olarak hesaplanmıştır. Bu değer, psikometrik standartlara göre ölçeğin güvenilir bir araç olduğunu ve maddelerin aynı yapıyı tutarlı bir şekilde ölçtüğünü işaret etmektedir. Bu sonuç, ölçeğin tekrarlanan ölçümlerde benzer sonuçlar verme potansiyelini desteklemektedir.

Faktör Analizi

Ölçeğin Türkçe uyarlama sürecinde gerçekleştirilen faktör analizi, başlangıçta kullanılan madde havuzundan yola çıkarak nihai yapıyı belirlemiştir. Tekrarlanan analizler neticesinde, en yüksek açıklama gücüne sahip ve psikometrik olarak en sağlam yapıyı oluşturan **yedi ifade** seçilmiştir. Bu yedi ifade, Ahlaki Çözölme yapısının tek bir temel boyut altında temsil etmektedir. Tek faktör, toplam varyansın %43,6'sını açıklayarak ölçeğin yapısal netliğini ortaya koymuştur.

Enstrüman

Test Türü: Uyarlama

Format: 7 maddeden oluşan, muhtemelen Likert tipi derecelendirme kullanılan (kaynakta derecelendirme bilgisi eksiktir) öz bildirime dayalı bir ölçektir.

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Yetişkinler ve üniversite öğrencileri (uyarlama çalışması yapılıp örneklem tipine bağlı olarak).

Yaş Grubu: Genç yetişkinlik ve üzeri.

Popülasyon Detayları: Uyarlama çalışması, genellikle üniversite öğrencileri veya çalışan yetişkinler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Ölçek, genel popülasyonda ahlaki çözümleme eğilimlerini değerlendirmek için uygundur.

Test Metodolojisi: Öz Bildirim Ölçeği (Self-Report Scale). Katılımcılardan kendileriyle ilgili ifadeleri belirli bir derecelendirme sistemi üzerinden değerlendirmeleri beklenir.

Anahtar Kelimeler

Etik, Ahlak, Bili?sel Mekanizmalar, Ahlaki Çözölme, Türk Kültürü, Psikometri, ?ç Tutarlılık

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Emre Erba?

Yazar ORCID Tanımlayıcısı: Bilinmiyor

Kurum E-posta Adresleri: emreerbas85@hotmail.com

Yazışma Adresi: Emre Erba? (iletişim e-postası üzerinden sağlanabilir.)

?zinler, Ücret ve Test Yılı

Ölçe?in Türkçe uyarlaması 2017 yılında yayımlanmıştır. Ölçe?in kullanımı için orijinal yazarlarla (Emre Erba?) iletişime geçilmesi önerilir.

Ölçe?in orijinal PDF dosyası aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: ahlaki-cozulme-olcegi-toad.pdf

Referanslar

Erba?, E., ve Perçin- Şahin, N. (2017). Ahlaki Çözölme Ölçe?i Türkçe geçerlemesi ve kişi çevre uyumu ilişkisi. *A?BÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(1), 177-190.

Ahlaki Çözölme Ölçe?i Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmuş olup, hiçbir şekilde değiştirilmemelidir.

Ölçek 7 maddeden oluşmaktadır.

1m: Bir şeyi sahibinin izni olmasa bile elimi görebilmek için geçici olarak almakta bir mahsur görmüyorum.

7m: Eğer birine yanlış davranıyorsa buna kendisi sebep olmuştur.